

Marta JAS-KOZIARKIEWICZ, Ewa STASIAK-JAZUKIEWICZ

Uniwersytet Warszawski

Przeciwdziałanie koncentracji mediów w wybranych państwach członkowskich i Unii Europejskiej – analiza rozwiązań prawnych

Streszczenie: Kwestia struktury własności mediów jest niezwykle istotną w państwach demokratycznych, ponieważ od niej uzależniona jest jakość debaty publicznej. Celem analizy było określenie odmiennych sposobów zapobiegania procesowi koncentracji i możliwości wyboru form własności mediów w sześciu państwach UE (Austria, Czechy, Francja, Niemcy, Węgry i Włochy). Ze względu na oddziaływanie decyzji Unii Europejskiej na rynek mediów zaprezentowano również jej stanowisko wobec koncentracji, a także reakcje na decyzje podejmowane w tym obszarze przez państwa członkowskie. W pierwszej i drugiej dekadzie XXI w. w wybranych państwach zliberalizowano krajowe regulacje dotyczące koncentracji mediów, podjęto również próby ograniczenia powiązań sfery medialnej z polityczną. Obserwowaną tendencją jest również regulacja zintegrowana, obejmująca zarówno rynek mediów, jak i rynek telekomunikacyjny.

Słowa kluczowe: koncentracja mediów, Unia Europejska, państwa członkowskie, pluralizm mediów, własność mediów

Wstęp

Wyzwaniem stojącym przed społeczeństwami demokratycznymi jest pluralizm mediów, na który wpływ mają: stopień wolności słowa i niezależności dziennikarskiej; realizacja prawa do informacji; wolność i niezależność podmiotów medialnych rozumiana także jako prawo do wyboru formy własności; stopień koncentracji¹ oraz transparentność własności mediów; kontrola reklamy rządowej; zasady funkcjonowania mediów publicznych; zasady kolportażu prasy i dystrybucji treści audiowizualnych; dostępność mediów wspólnotowych czy środowiskowych oraz poziom kompetencji medialnych.

Niezwykle istotne pozostają przy tym kwestie struktury własności, ponieważ „gdy firma medialna zajmuje pozycję dominującą na rynku, może to niszczyć debatę publicz-

¹ Definicja koncentracji zawarta została w art. 3 **Rozporządzenia Rady (WE) nr 139/2004**. Mamy z nią do czynienia w przypadku „a) łączenia się dwóch lub więcej wcześniej samodzielnych przedsiębiorstw lub części przedsiębiorstw; lub b) przejęcia, przez jedną lub więcej osób już kontrolujących co najmniej jedno przedsiębiorstwo albo przez jedno lub więcej przedsiębiorstw, bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad całym lub częścią jednego lub więcej innych przedsiębiorstw, czy to wartościowych w drodze zakupu papierów wartościowych lub aktywów, czy to w drodze umowy lub w jakikolwiek inny sposób”. Europejski Instytut Mediów koncentrację zdefiniował jako „zwiększenie obecności jednej lub kilku firm w wyniku różnych możliwych procesów: fuzji, przejęć i transakcji z innymi firmami” (cytat za P. Iosifides, 1996, s. 59–60). Wyodrębniane są różne typy koncentracji m.in.: **pozioma** (horyzontalna) – ten sam rynek np. prasowy; **pionowa** (wertikalna) – „oznacza model własności rozciągającej się na różne etapy produkcji i dystrybucji, albo na różne obszary geograficzne” (McQuail, 2007, s. 237); **krzyżowa** – „kiedy mamy do czynienia z koncentracją kapitału na kilku różnych rynkach medialnych (prasa, radio, telewizja, Internet)” (Instytut Staszica, 2017, s. 3).

ną pomiędzy społeczeństwem, politykami i mediami”, może prowadzić do zmniejszenia liczby aktorów medialnych, a poprzez to prowadzić do ograniczenia zróżnicowania opinii (*A comparative analysis*, s. 36). Często skutkiem procesu koncentracji jest komercjalizacja treści i tabloidyżacja przekazu². Co więcej, zgodnie z oceną badaczy, istnieje „silny związek między poziomem koncentracji mediów a ich pluralizmem i/lub ich różnorodnością”, a zjawisko koncentracji „może utrudnić konkurencję na rynku pomysłów, ograniczać szanse na otrzymywanie informacji o sprawach publicznych i ograniczać dostęp do mediów, zmniejszając to, co można nazwać dobrobytem komunikacyjnym obywateli” (Gálik, 2010).

Z tego też względu wobec koncentracji stosowane są rozwiązania, które wykraczają poza zakres ogólnego prawa konkurencji, a państwa zmuszone są do dokonywania „wyboru: między paradygmatem wolnego rynku a zasadą konkurencyjności; między wolnym a ograniczonym dostępem kapitału zagranicznego” (Stasiak-Jazukiewicz, 2011, s. 19).

Celem analizy było określenie:

- 1) możliwości wyboru form własności mediów;
- 2) prawnych sposobów zapobiegania procesowi ich koncentracji;
- 3) zasad zagwarantowania transparentności własności;

w sześciu państwach Unii Europejskiej (UE): Austrii, Czechach, Francji, Niemczech, Węgrzech i Włoszech. Niemcy i Francja zostały wybrane ze względu na przyjmowanie w tych państwach regulacji mających chronić rynek narodowy, Węgry i Włochy ze względu na zainteresowanie UE decyzjami tych państw odnośnie mediów, Austria ze względu na późną liberalizację rynku mediów, Czechy natomiast stanowią przykład państw z Europy Wschodniej. Mając na uwadze oddziaływanie decyzji UE na rynek mediów zaprezentowano również jej stanowisko wobec koncentracji, a także reakcje na decyzje państw członkowskich.

Opracowanie powstało w oparciu o analizę aktów prawnych i literatury przedmiotu (Buttolph-Johnson, Reynolds, Mycoff, 2010, s. 285). Dodatkowo do każdego z organów regulacyjnych wysłano zapytanie o możliwości powoływania państwowych mediów.

1. Unia Europejska wobec koncentracji mediów

Media traktowane są przez UE jak towar lub usługa od kluczowego dla polityki medialnej orzeczenia w sprawie Sacchi z 1973 r. (**Wyrok Trybunału w sprawie 155-73**). Na jego podstawie uznaje się je za przedmiot obrotu gospodarczego (produkt lub usługę), co oznacza, iż podlegają regulacjom dotyczącym konkurencji. Jednak dyskusja w UE na temat koncentracji mediów „w mniejszym stopniu koncentruje się na opinii, że nadawanie zostało uznane za usługę i podlega europejskiej doktrynie rynku wewnętrznego oraz regułom konkurencji. Ale rozwija się głównie w kontekście odpowiedzialność Wspólnoty za kwestie kulturalne i pluralizm mediów, a równocześnie w odniesieniu do

² Jak zauważa Picard, informacje, których publikacja byłaby kosztowna lub wiązała się z ryzykiem finansowym dla wydawców lub mediów są marginalizowane lub odrzucane (Picard, 2004, s. 61).

ponadnarodowej kontroli koncentracji sektora medialnego, która służy nie tylko celom gospodarczym” (Just, 2009, s. 99).

Możliwości oddziaływania UE na sektor medialny związane są z zasadami rynku wewnętrznego, prawem konkurencji i prawami podstawowymi zawartymi w traktatach. Wobec mediów UE może stosować standardowe środki, które regulują działalność gospodarczą – a nie tylko działalność specyficzną dla tego sektora, i za ich pośrednictwem pomagać chronić pluralizm mediów: poprzez gwarancję wolnej konkurencji oraz kontrolę połączeń przedsiębiorstw (*Media ownership*, 2016, s. 20). Kompetencje Unii w sektorze mediów wywodzone są przy tym z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności z art. 167, w którym zawarto wezwanie do współpracy państw członkowskich w obszarze kultury, w tym sektora audiowizualnego (TFUE, art. 167).

Odniesienie do mediów zawarto również w rozporządzeniu Rady (WE) 139/2004. Zgodnie z nim fuzje przedsiębiorstw medialnych podlegają ocenie wyłącznie na podstawie kryteriów ekonomicznych, tak jak każdego innego połączenia. Ze względu na specyfikę mediów (ich znaczenie społeczne) sektor ten traktowany jest jednak wyjątkowo. Przewidziano bowiem możliwość podejmowania działań przeciwdziałających koncentracji przez państwa członkowskie w celu ochrony pluralizmu (art. 21 ust. 4). Tak więc ochrona pluralizmu mediów nie jest wartością, którą powinna kierować się Wspólnota w kontekście połączeń mediów, ale zadaniem państw członkowskich. Potwierdzone zostało to w dyrektywach dotyczących komunikacji elektronicznej (Dyrektywa 2002/19/WE, Dyrektywa 2002/21/WE), w których założono, że zasady konkurencji mogą nie wystarczyć do zapewnienia różnorodności kulturowej i pluralizmu mediów oraz przewidziano możliwość podejmowania działań przez państwa członkowskie w celu ochrony tych wartości.

Mimo podkreślania kompetencji państw członkowskich w kwestii koncentracji mediów, instytucje UE wielokrotnie podejmowały refleksje na ten temat. I tak Parlament Europejski (PE) zwrócił uwagę na znaczenie mediów w kształtowaniu opinii publicznej, a także możliwość naruszenia wolności wypowiedzi i informacji poprzez zjawisko koncentracji mediów. Zaakcentował także rolę państwa w jej ograniczaniu i zapewnieniu konkurencji na rynku mediów. Zagadnienie to podjęte zostało m.in. w: Rezolucji o koncentracji w mediach (European Parliament resolution, 2002), Rezolucji w sprawie koncentracji i pluralizmu w mediach (Rezolucja, 2008), Rezolucji w sprawie wolności prasy i mediów na świecie (Rezolucja, 2013), Rezolucji w sprawie Karty praw podstawowych (Rezolucja, 2016).

Sprawą koncentracji mediów, po naciskach i wezwań PE, zajęła się również Komisja Europejska (KE). Zwróciła ona uwagę na rynkowe znaczenie mediów i zaznaczała, że zróżnicowanie prawodawstw krajowych w zakresie ich własności osłabia rozwój rynku wewnętrznego. Dokumentem KE, w którym znaczenie pluralizmu nie zostało ograniczone do kwestii własności był dokument roboczy zatytułowany *Pluralizm mediów w państwach członkowskich UE*. Podkreślono w nim, że „europejskie prawo konkurencji nie może zastąpić [...] państwowych mechanizmów kontroli koncentracji mediów i środków mających zapewnić pluralizm mediów” (Commission, SEC(2007), s. 7). Zróżnicowanie form własności zapewnia bowiem dostęp do różnorodnych informacji umożliwiających kształtowanie opinii „bez ulegania dominującemu źródłu” (Jakubo-

wicz, 2010, s. 71). KE zleciła również opracowanie studium na temat pluralizmu mediów w państwach członkowskich³. Aktywność Komisji ograniczyła się jednak do analitycznej, choć nie należy zapominać, że zagadnieniem koncentracji zajmuje się ona przy okazji analiz fuzji przedsiębiorstw medialnych⁴. W przypadku gdy połączenie spełnia wymagania określone w rozporządzeniu UE nr 139/2004 (zarówno jeśli chodzi o progi, jak i transgraniczne skutki transakcji) informacje na ten temat powinny być przekazane KE (Scassellati-Sforzolini, Iodice, 2015, s. 168).

2. Państwa wobec koncentracji mediów

Zgodnie ze stanowiskiem instytucji UE, za zagwarantowanie pluralizmu mediów odpowiedzialne pozostają państwa członkowskie. Jednym z narzędzi przez nie wykorzystywanym jest prawo konkurencji chroniące przed powstaniem dominującej pozycji rynkowej. Składają się nań regulacje w zakresie własności i ograniczające koncentrację własności mediów. Cel ten realizują również regulacje zobowiązujące do zapewnienia transparentności struktury własności.

Dopuszczalne formy własności mediów⁵

W **Austrii** dopuszczone są wszystkie formy własności mediów. Jednakże licencji radiowej i telewizyjnej nie mogą uzyskać: 1) partie i organizacje polityczne, 2) osoby prawa publicznego⁶, 3) nadawcy publiczni czy też tego rodzaju podmioty zagraniczne (w przypadku radia art. 8 – *Bundesgesetz mit dem Bestimmungen*, telewizji art. 10 – *Bundesgesetz über audiovisuelle Mediendienste*). Na rynku mediów elektronicznych występują wszystkie formy własności, jednak ze względu na późną jego liberalizację, pod względem udziału w rynku słuchaczy/widzów dominuje publiczna ÖRF (*Österreichischer Rundfunk*).

We **Francji** prawo dopuszcza każdą formę własności mediów z wyjątkiem partyjnej⁷ własności mediów elektronicznych. W art. 40, 41 i 42 tzw. **Loi Léotard wśród potencjalnych nadawców wymieniono prywatnych, stowarzyszenia, związki zawodowe i organizacje społeczne oraz nadawców publicznych** (*Loi n° 86-1067*). Dokonana w latach 80. XX w. reprivatyzacja mediów elektronicznych i przekształcenie części z dotychczas państwowych w publiczne wyeliminowała własność państwową. Dominującą na rynku jest własność prywatna. Większość podmiotów medialnych należy do dużych konglomeratów przemysłowych czy handlowo-usługowych. **Istnieją także przed-**

³ Raport opublikowano w 2009 r. („Independent” 2009).

⁴ Przykładowo 3 czerwca 2017 r. KE poinformowała o braku sprzeciwu wobec koncentracji (Sprawa M. 8257).

⁵ Państwowa, prywatna, społeczna w tym tzw. media publiczne oraz wspólnotowe czy środowiskowe.

⁶ Wyjątek stanowią prawnie uznane kościoły i Ministerstwo Obrony Narodowej, w związku z realizacją jego zadań.

⁷ Ostatnim oficjalnym organem partyjnym była „L’Humanité”, należąca do Francuskiej Partii Komunistycznej.

siębiorstwa medialne z udziałem dziennikarzy w strukturach własnościowych, jak na przykład dziennik ogólnokrajowy „Le Monde”.

W Niemczech zabroniona jest własność państwowa, sprawowana przez administrację federalną. Zakaz sformułował Federalny Trybunał Konstytucyjny w tzw. pierwszym wyroku telewizyjnym z 1961 r. (*1. Rundfunkurteil*). Podstawę orzeczenia stanowił konstytucyjny zapis o braku cenzury oraz wyłączne kompetencje krajów związkowych do kreowania polityki medialnej, nadane im przez Wysoką Komisję Sojuszniczą 21 września 1949 ustawą nr 5 o prasie, radiu, informacji i rozrywce (Seewald, 2008, s. 12).

Inaczej niż we Francji, od 2008 r. w Niemczech na podstawie 13. wyroku telewizyjnego Federalnego Trybunału Konstytucyjnego partie polityczne mogą być właścicielami mediów elektronicznych (*13. Rundfunkurteil*). Dominuje własność prywatna, chociaż dobrze reprezentowana jest także każda z odmian własności społecznej (ogólnospołeczne media publiczne oraz wspólnotowe i środowiskowe, zwłaszcza tzw. media alternatywne).

Na Węgrzech § 43 ustawy medialnej z grudnia 2010 r. zabrania własności państwowej (organy rządowe i administracyjne) i partyjnej (2010. évi CLXXXV. törvény).

W przypadku Czech i Włoch przewidziano minimalne ograniczenia dotyczące własności mediów. Partie i organizacje polityczne mogą posiadać własne spółki wydawnicze, radiowe i telewizyjne lub posiadać udziały w tego rodzaju spółkach.

Czeski parlament w lutym 2017 r. przyjął nowelizację ustawy o konflikcie interesów (Zákon č. 159/2006 Sb.), odnoszącą się do własności mediów. Nowe regulacje przewidują zakaz posiadania udziałów w mediach m.in. przez członków rządu, ministrów, senatorów i posłów (art. 4a), a także korzystania przez spółki będące ich własnością z funduszy publicznych i uczestniczenia w przetargach publicznych (jeżeli więcej niż 25% udziałów) (art. 4b i 4c).

We Włoszech ustawa Frattini przewiduje, że sprawowanie urzędu publicznego (np. premiera, ministra itd.) jest niezgodne z niektórymi działaniami, takimi jak zarządzanie przedsiębiorstwem. Osoby te zobowiązane są do przekazania przedsiębiorstwa powiernikom (art. 2 Legge 20 luglio 2004, nr 215).

Przepisy antykoncentracyjne

W Austrii „pomimo szczegółowych uregulowań antykoncentracyjnych, branżę medialną można uznać za jedną z najbardziej skoncentrowanych w Europie” (*Media ownership and concentration*, 2016, s. 40). Zastosowane przez ustawodawcę ograniczenie udziału w rynku oparte zostało na kryteriach: zasięgu geograficznego, maksymalnej liczbie koncesji, udziału w rynku innych mediów, wielkości audytorium i widzów oraz udziału w odbiorze danego programu. Dodatkowo ograniczono możliwość koncentracji krzyżowej.

Osoba fizyczna lub prawna może uzyskać kilka zezwoleń na nadawanie radia analogowego drogą naziemną pod warunkiem, że obszary nadawania nie pokrywają się. W przypadku radia cyfrowego możliwe jest uzyskanie kilku zezwoleń na nadawanie drogą naziemną pod warunkiem, że jedynie dwa z obszarów nadawania pokrywają się geograficznie (art. 9 ust. 1 *Bundesgesetz mit dem Bestimmungen*; Jas-Koziarkiewicz,

2011, s. 115). Kryterium liczby koncesji wykorzystano przy stacjach radiowych. Przewidziano, że jeden podmiot może uzyskać maksymalnie dwie licencje na nadawanie radia naziemnego i dwie radia analogowego na tym samym terytorium (art. 9 ust. 3 *Bundesgesetz mit dem Bestimmungen*).

Kryterium zasięgu geograficznego zastosowano w przypadku naziemnej telewizji cyfrowej. Również i tu przewidziano możliwość uzyskania wielu pozwoleń, pod warunkiem, że nie pokrywają się więcej niż trzy obszary nadawania objęte zezwoleniami (art. 11 ust. 1 *Bundesgesetz über audiovisuelle Mediendienste*). Grupa medialna w tym samym czasie może mieć na danym terytorium jeden naziemny program radiowy i maksymalnie 1/3 dostępnych na tym terytorium naziemnych programów telewizyjnych.

Austriacki ustawodawca wprowadził także kryterium udział w rynku innych mediów. Właściciel mediów nie może oferować programu telewizyjnego i telewizji naziemnej jeżeli m.in. przekroczył 30% zasięgu ogólnokrajowego radia naziemnego, ponad 30% ogólnokrajowego zasięgu dzienników, 30% ogólnokrajowego zasięgu tygodników (art. 11 ust. 2 i 3 *Bundesgesetz über audiovisuelle Mediendienste*).

Kryterium dotarcia do określonej liczby ludności wykorzystane zostało do ograniczenia udziału w rynku radiowym. W przypadku grup medialnych maksymalnie może być to 12 milionów osób, a w przypadku osób prywatnych lub spółek posiadających koncesje 8 milionów.

W ustawodawstwie austriackim przewidziano również ograniczenia udziałów zagranicznych podmiotów w mediach. Uznano, że nadawcą telewizyjnym mogą być jedynie osoby fizyczne z austriackim obywatelstwem lub prawne – z siedzibą w Austrii. Ograniczenie to nie dotyczy osób fizycznych i prawnych z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, które traktowane są tak jak Austriacy (art. 7 ust. 1 *Bundesgesetz über audiovisuelle Mediendienste*). Maksymalny udział podmiotów zagranicznych zarówno dla telewizji (art. 10 ust. 4 *Bundesgesetz über audiovisuelle Mediendienste*), jak i radia określono na 49%.

Ograniczenia sektorowe koncentracji na rynku mediów w **Czechach** odnoszą się do mediów elektronicznych, prasa i Internet podlegają tylko ogólnym regulacjom wynikającym z prawa konkurencji. Zgodnie z kryteriami Czeskiego Urzędu Ochrony Konkurencji, wszystkie media tworzą jednolity rynek (Šmíd, 2004), na którym żaden wydawca, nadawca ani firma medialna nie mogą zajmować pozycji dominującej – więcej niż 40% (Zákon 143/2001 Sb.)⁸.

Czeski ustawodawca nie przewidział rygorystycznych przepisów odnoszących się do koncentracji międzysektorowej obejmującej potencjalne połączenia pomiędzy prasą i mediami elektronicznymi (Stetka, 2010, s. 872)⁹. W przypadku tych ostatnich stosowne regulacje zawarto w ustawie o radiofonii i telewizji (Zákon č. 231/2001). Wśród kryteriów antykoncentracyjnych znalazły się: limit koncesji i udziału w rynku.

Zabronione jest posiadanie przez osobę prawną lub fizyczną więcej niż jednej analogowej ogólnokrajowej licencji telewizyjnej/radiowej (art. 55 ust. 1 i 2) i więcej niż dwóch licencji na ogólnokrajową telewizję cyfrową/radia cyfrowego (art. 55a ust. 1; art. 55a ust. 2). Przewidziano również ograniczenie mające zapewnić pluralizm na ryn-

⁸ Przepis ten pozostaje martwy, ponieważ uzyskanie takiego udziału byłoby trudne.

⁹ W przypadku połączeń wymagane jest przekazanie informacji Radzie ds. Nadawania Radiowego i Telewizyjnego (Rada pro rozhlasové a televizní vysílání).

ku mediów lokalnych i regionalnych, dopuszczając możliwość posiadania kilku licencji radiowych i/lub telewizyjnych pod warunkiem nieprzekroczenia zasięgu 70% populacji (art. 56 ust. 1). Kryterium zasięgu wykorzystano również odnośnie sieci radiowych i telewizyjnych – one także nie powinny docierać do więcej niż 70% populacji (art. 56 ust. 4). Zakazano łączenia się ogólnokrajowych analogowych nadawców radiowych/telewizyjnych oraz posiadania przez ogólnokrajowych nadawców radiowych/telewizyjnych udziałów własnościowych w innym nadawcy radiowym lub telewizyjnym (art. 55 ust. 3, 4). W Czechach podmioty zagraniczne mogą mieć udziały w mediach.

We **Francji** ingerencji w wielkość i strukturę kapitałową przedsiębiorstw medialnych poddawane są wydawnictwa prasy informacyjnej, informacyjnych portali online oraz nadawcy radiowi i telewizyjni. Nie formułuje się żadnych ograniczeń wobec wydawców pism rozrywkowych czy specjalistycznych.

Regulacje antykoncentracyjne oparte są na następujących kryteriach: udział w ogólnym nakładzie (prasa informacyjna), wielkość udziałów właścicielskich, maksymalnej liczbie koncesji, zasięgu ludnościowym oraz udziale w odbiorze danego programu (media elektroniczne). Art. 11 ustawy nr 86-897 z dnia 1 sierpnia 1986 (Loi n° 86-897 nowelizowana **Loi n° 2016-1524**) ogranicza osobie fizycznej lub prawnej możliwość wydawania prasy informacyjnej w języku francuskim do 30% ogólnokrajowego nakładu tego rodzaju prasy. Natomiast art. 39 **Loi Léotard** nakazuje nadawcy naziemnego sygnału telewizyjnego lub radiowego przyjęcie struktury kapitałowej ograniczającej udział jednego akcjonariusza do 49% kapitału lub praw głosu spółki, której udział w widowni ogólnokrajowej osiągnął 8%. W przypadku, gdy nadawca (wspólnadawca) programu ogólnokrajowego inwestuje także w program lokalny lub regionalny nie może przekraczać 33% udziału kapitałowego lub praw głosu w spółce. Osoba prawna lub fizyczna może być kilkakrotnie wspólnadawcą póki nie przekroczy liczby 150 mln odbiorców czy 20% udziału w widowni/słuchaczach tego typu nadawców i o ile chodzi o różne obszary geograficzne. Wspólnadawcą lokalnym można być tylko w jednej rozgłośni czy stacji. Osoby fizyczne lub prawne inwestujące w różne rodzaje mediów o zasięgu ogólnokrajowym ograniczone są progami: sygnał stacji telewizyjnych odbierany przez 4 mln mieszkańców; sygnał rozgłośni radiowych docierający do 30 mln mieszkańców oraz 20% udział w nakładzie prasy informacyjnej. Zaś osoby fizyczne lub prawne działające na rynku regionalnym lub lokalnym mogą inwestować w naziemną stację telewizyjną, lokalne rozgłoszenie radiowe odbierane przez 10% słuchaczy i dziennik informacyjny (**Loi n° 86-1067** art. 41).

We Francji od 1944 r., z uwagi na doświadczenia z okresu II wojny światowej, a zwłaszcza czasów okupacji, kontrolowany jest udział kapitału zagranicznego w prasie informacyjnej i mediach audiowizualnych. Art. 7 Loi n° 86-897 ogranicza obecność kapitału zagranicznego w wydawnictwie publikującym francuskojęzyczną prasę informacyjną lub serwis informacyjny online do 20% udziału w kapitale zakładowym lub praw głosu. Dodatkowo art. 8 Loi n° 86-897 zabrania każdej firmie wydawniczej czerpania bezpośrednio czy pośrednio funduszy czy korzyści od obcego rządu. Ograniczenie udziału kapitału zagranicznego w rozgłoszeniach radiowych lub stacjach telewizyjnych do 20% przewiduje art. 40 **Loi Léotard**. Przepis nie dotyczy udziałowców nadawców publicznych z państw członkowskich Rady Europy, o ile ich udziały w tych przedsięwzięciach wynoszą 80%. Kapitał zagraniczny nie jest w żaden sposób ograniczany w sek-

torze czasopism. Z powodzeniem funkcjonują na tym rynku niemiecki Bertelsmann, brytyjskie EMAP, włoskie Mondadori oraz belgijski Roulart.

W Niemczech ograniczenia struktury przedsiębiorstw medialnych mają zapobiegać osiągnięciu dominującej pozycji opiniotwórczej (*vorherrschende Meinungsmacht*). Kryteriami są wysokość obrotów przedsiębiorstw medialnych oraz wielkość publiczności, do której trafia przekaz. I tak: §§ 35–38 ustawy o zwalczaniu ograniczeń konkurencji, wskazując warunki fuzji przedsiębiorstw prasowych, wyznaczają granice wspólnych obrotów przedsiębiorstw zainteresowanych fuzją lub przejęciem, w zależności od obszaru operowania (do 500 mln euro w skali międzynarodowej, a w przypadku fuzji przedsiębiorstw w skali krajowej jedno z nich może mieć obroty do 25 mln euro, a drugie – do 5 mln euro) (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen). Zezwolenie na przeprowadzenie połączenia wydaje Federalny Urząd Kartelowy (Bundeskartellamt). §§ 26–27 traktatu w sprawie radiofonii i telewizji określają dominującą pozycję opiniotwórczą na 30% udział w widowni. Próg ograniczający koncentrację krzyżową, tj. w przypadku operowania także na rynkach pokrewnych, jak na przykład reklamy, prasy i portali internetowych, ustalono na 25% udziałów (**Rundfunkstaatsvertrag**). Fuzje i przejęcia ogólnokrajowych przedsiębiorstw medialnych kontroluje, powstała w 1997 r., państwowa Komisja ds. Koncentracji w Mediach (Kommission zur Ermittlung der Konzentration im Medienbereich – KEK).

Od 2009 r. ogranicza się inwestycje kapitału zagranicznego niepochodzącego z krajów UE i EFTA. § 53 pkt 1 ustawy o handlu zagranicznym wprowadził obowiązek wkładu kapitału krajowego lub pochodzącego z Europejskiego Obszaru Gospodarczego do wysokości gwarantującej minimum 25% głosów w ciałach decyzyjnych przedsiębiorstwa medialnego (Dreizehtes Gesetz).

Węgry w ustawie medialnej z 2010 r. przyjęły rozwiązania podobne do niemieckich i brytyjskich. Jedyne kryterium przeciwdziałania procesowi koncentracji własności mediów stanowi wysokość procentowego udział w rynku: 35% – dla sektora telewizyjnego, a 45% dla radiowego (§ 68 ust. 1, 010. évi CLXXXV. törvény). Jednak przepisy nie są respektowane, głównie z uwagi na brak niezależnych instytucji kontrolujących.

Generalne zasady gwarantujące konkurencję na rynku we **Włoszech** zawarte zostały w ustawie antymonopolowej. W art. 3 zabroniono nadużywania pozycji dominującej przez jedno lub więcej przedsiębiorstw na rynku krajowym lub znacznej jego części (Legge 10 ottobre 1990, n. 287). Zgodnie z art. 16 zawiadomienie o przejęciach i innych transakcjach musi zostać przekazane do włoskiego Urzędu ds. Konkurencji, jeżeli łączny obrót osiągnięty na poziomie krajowym przez podmiot wykupywany i nabywcę oraz obrót osiągany przez przejmowaną firmę przekraczają pewne, okresowo aktualizowane progi (w 2015 r. odpowiednio 492 mln i 49 mln euro)¹⁰.

W regulacjach sektora mediów wprowadzono ograniczenia mające zabezpieczyć konkurencję i pluralizm. Wśród zastosowanych kryteriów antykoncentracyjnych wymienić można m.in. udział: w przychodach, liczbie programów, audytorium i wielkości nakładu.

Specyficznym dla Włoch jest przyjęta w 2004 r. koncepcja Zintegrowanego Systemu Komunikacji (*Sistema integrato delle comunicazioni*, SIC) (Art. 2 par. 1, lit. 1 Decreto

¹⁰ Np. w 2016 r. zatwierdzono nabycie RCS Książki przez Mondadori – największe włoskie wydawnictwo kontrolowane przez Fininvest.

legislativo 31 luglio 2005, n. 177, dalej TUSMAR), na który składały się m.in. sektory: radiowy, telewizyjny, prasowy wraz z wydaniem elektronicznymi, wydawniczy, reklamy zewnętrznej i kinematograficzny – jego wielkość oszacowano na 29 miliardów dolarów (Richeri, Prario, 2016, s. 183; Vick, 2004, s. 38–48). Wprowadzono limit 20% całkowitego przychodu SIC, jaki maksymalnie uzyskać mogą pośrednio lub bezpośrednio podmioty gospodarcze działające na tym rynku (art. 43 ust. 9 TUSMAR). Zakazane jest zajmowanie pozycji dominującej na SIC i jego rynkach. Oceny wielkości generowanego przez SIC przychodu oraz udziału firm dokonuje zintegrowany regulator – *Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni* (AGCOM).

Jednym z ograniczeń koncentracji jest limit udziałów programów telewizyjnych lub radiowych. Dostawca usług nie może mieć więcej niż 20% ogólnej liczby ogólnokrajowych cyfrowych i analogowych programów radiowych lub telewizyjnych (art. 43 ust. 3 TUSMAR). Nadawcy lokalni mogą nadawać maksymalnie trzy programy na tym samym obszarze i sześć na różnych (art. 23 ust. 3 TUSMAR). Co więcej, lokalny nadawca radiowy nie może docierać pośrednio i bezpośrednio do większej liczby słuchaczy niż 15 milionów (art. 24 ust. 3 TUSMAR).

Rynek prasowy chroniony jest przez limit maksymalnego nakładu. W przypadku prasy ogólnokrajowej wynosi on 20% nakładu dzienników, a w przypadku mediów regionalnych lub ponadregionalnych 50%. Dodatkowo podmiot nie może kontrolować więcej niż 30% ogólnokrajowej dystrybucji dzienników (art. 3 Legge n. 67 rinnovo della legge 5 agosto 1981, n. 416).

Podmioty działające na rynku telekomunikacyjnym i uzyskujące na nim ponad 40% udziałów nie mogą kontrolować więcej niż 10% SIC. Wprowadzono również zakaz posiadania udziałów w rynku gazet codziennych, w przypadku gdy podmiot uzyskuje 8% rocznych przychodów z SIC (art. 43, ust 11 i 12 TUSMAR).

Firmy aktywne na rynku mediów i komunikacji muszą poinformować AGCOM o wszystkich umowach, strukturze kapitałowej, połączeniach i przejęciach (*Media ownership and concentration*, 2016, s. 143). Urząd zatwierdza też nabycie firmy zajmującej się transmisją radiowo-telewizyjną (art. 1 ust. 6 lit. c, Legge 31 luglio 1997, n. 249).

AGCOM może wydawać licencje na nadawanie telewizji jedynie włoskim lub pochodzącym z UE osobom fizycznym lub prawnym. W przypadku przedsiębiorstw spoza UE uzyskanie przez nie licencji jest możliwe, gdy kraj pochodzenia takich firm przyznał takie same prawa włoskim przedsiębiorstwom (art. 1 Legge 5 agosto 1981, n. 416; Macchi di Cellere, Mezzapesa, 2010, s. 166).

Transparentność własności mediów

Przeciwdziałanie nadmiernej koncentracji własności mediów nie może być skuteczne bez powszechnego stosowania zasady transparentności własności mediów. Zapobiega ona korupcji politycznej, nieprzejrzystym prywatyzacjom i przejęciom mediów, upowszechnia wiedzę o środowisku medialnym, wreszcie przeciętnemu odbiorcy daje instrument do krytycznej oceny zawartości przekazów medialnych.

Austrię uznaje się za państwo o jednym z najwyższych stopni przejrzystości rynku medialnego, zarówno jeżeli chodzi o strukturę własności, jak i finansowanie działalności

(*Media ownership and concentration*, 2016, s. 40). Zobowiązanie do podawania do publicznej wiadomości danych, m.in. o nazwie firmy, siedzibie, strukturze własności, wydawcach, polityce redakcyjnej, wprowadzone zostało w nowelizacji ustawy federalnej o prasie i innych mediach w 2011 r. (art. 25 Bundesgesetz über die Presse).

Odmienne podejście miał **czeski ustawodawca**, który określił jedynie minimalne wymogi mające zagwarantować przejrzystość struktury własności. Nadawców radiowych i telewizyjnych zobowiązano do podawania do publicznej wiadomości informacji o dostawcy usług (art. 32 ust. 7 Zákon č. 231/2001 Sb.)¹¹. W przypadku prasy, informacje o wydawcy gromadzone są przez Ministerstwo Kultury w publicznym rejestrze. Dodatkowo wymagane jest, by na każdej kopii publikacji podawane były informacje m.in. o częstotliwości wydawania, regionalnych mutacjach, adresie, a także wydawcy lub właścicieli (art. 7–8 Zákon č. 46/2000 Sb.). Wśród wymaganych informacji nie ma danych na temat struktury własności, redakcji czy też nakładzie.

We **Francji** ujawniać należy strukturę kapitałową podmiotu medialnego – publikowane są nazwiska wydawców od 10% udziałów, a wspólnadawców od 5% (art. 3 ustawy nr 86-897 oraz art. 5 **Loi Léotard**). Jednocześnie zabronione jest „pożyczanie” nazwiska przy składaniu wniosku o licencję dla mediów elektronicznych (art. 35 **Loi Léotard**).

W **Niemczech** zarówno wydawcy, jak i nadawcy mają obowiązek corocznego podawania do publicznej wiadomości sprawozdań finansowych, gdzie precyzyjnie raportowana jest struktura kapitałowa przedsiębiorstwa medialnego.

Węgierska ustawa medialna z 2010 r. w § 37 zobowiązuje do publicznego ujawnienia własności medialnej bez podawania szczegółowych informacji o strukturze własności i wspólnikach (010. évi CLXXXV. Törvény). Sprawia to, że własność medialna jest często ukrywana przez złożone, wielowarstwowe struktury własnościowe, a także przez użycie prokurentów.

W przypadku **Włoch** wprowadzono dwoisty system rozwiązań. Spółki medialne notowane na giełdzie zobowiązano do ujawnienia struktury własności AGCOM i Komisji odpowiedzialnej za regulację i kontrolę włoskich rynków finansowych (*Commissione Nazionale per le Società e la Borsa*) (Regolamento di attuazione del decreto legislativo 24 febbraio 1998, n. 58). Pozostałe firmy medialne nie mają obowiązku podawania do publicznej wiadomości tego rodzaju informacji.

3. Unia Europejska wobec działań państw członkowskich

Akty prawa krajowego odnoszące się do branży medialnej wprowadzają reguły działania podmiotów medialnych i ich ograniczenia, w tym reguły antykoncentracyjne. Mogą one w istotny sposób wpływać na konkurencję na rynku, co uzasadnia zainteresowanie instytucji unijnych – KE i PE, a także Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

PE zwrócił szczególną uwagę na zagwarantowanie pluralizmu i monitorował zmiany w prawie państw członkowskich. W rezolucji *O ryzyku naruszenia w Unii Europejskiej, a w szczególności we Włoszech, swobody wypowiedzi i informacji* (European Parliament resolution on the risks, 2004) podkreślono polityczny, moralny i prawny obowiązek UE

¹¹ Wymóg ten wprowadzono nowelizacją w 2010 r.

do zapewnienia respektowania prawa obywateli do wolnych i pluralistycznych mediów. Zwrócono uwagę na niekorzystny rozwój sytuacji na narodowych rynkach medialnych w państwach członkowskich, w tym na ryku włoskim, na którym zaobserwować można postępujący proces koncentracji (w związku z działaniami koncernu Mediaset), ograniczający możliwość wyboru spośród niezależnych, zróżnicowanych mediów w szczególności w sektorze telewizyjnym.

Innym przykładem zainteresowania rynkiem mediów była Rezolucja PE w sprawie ustawy medialnej na Węgrzech (Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2011 r.). Parlament wyraził w niej zaniepokojenie odnośnie pluralizmu i wolności mediów. Wezwał władze węgierskie do „przywrócenia niezależnego zarządzania mediami i do uniemożliwienia państwu wpływania na wolność wypowiedzi i wyważone relacjonowanie wydarzeń”. Uznał również, że zbyt duża liczba regulacji sektora mediów może negatywnie oddziaływać na rzeczywisty pluralizm w sferze publicznej. Zalecenia dotyczące mediów na Węgrzech znalazły się również w kolejnej rezolucji poświęconej sytuacji na Węgrzech, tym razem odnoszącej się do praw podstawowych. Oceniając zmiany legislacyjne dotyczące rynku mediów PE uznał, że „działań na rzecz regulacji dostępu mediów do rynku [...] nie należy nadużywać do celów objęcia mediów polityczną lub stroniczą kontrolą lub nałożenia na nie cenzury” (Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 3 lipca 2013 r.).

Asumptem do zaangażowania KE była sprawa związana z przyjęciem we Włoszech nowych regulacji prawnych dla sektora medialnego w 2004 r. – tzw. *legge Gasparri*. Komisję zaniepokoiło, że dotychczasowi nadawcy mogli na jej mocy korzystać z częstotliwości, które przekraczały limity wskazane w ustawie antytrustowej. Zakwestionowała także brak zobowiązania nadawców do zwrotu częstotliwości analogowych po otrzymaniu częstotliwości cyfrowych, a także zagwarantowanie jedynie działającym nadawcom prawa do ubiegania się o licencje dla telewizji cyfrowej. W ocenie KE przepisy te były niezgodne z prawem wspólnotowym (Opinia rzecznika generalnego M. Poiaresa Madura, 2007). 19 czerwca 2006 r. KE podjęła decyzję o wszczęciu procedury, tłumacząc, że „przepisy uprzywilejują obecnych na rynku nadawców kosztem nowych operatorów, obłożonych nieuzasadnionymi restrykcjami” (Krzysztozek, 2011, s. 20). Procedura ta została zawieszona po deklaracji rządu włoskiego podjęcia działań w celu zapewnienia zgodności z prawem wspólnotowym (Arena, Mastroianni, 2006). Sprawą tą zajął się również Europejski Trybunał Sprawiedliwości¹². Podzielił on ocenę Komisji, że przyjęte normy faworyzują duże koncerny, dyskryminując mniejsze i utrudniając wejście na rynek cyfrowy nowym nadawcom, co było niezgodne z prawem UE (Wyrok Trybunału (czwarta izba) z dnia 31 stycznia 2008 r. w sprawie C-380/05).

Zakończenie

Instytucje Unii Europejskiej przejawiają wobec mediów ambiwalentny stosunek. Komisja Europejska nadal tarktuje media przede wszystkim jako przedmiot obrotu go-

¹² Warto zaznaczyć, że „Większość z orzeczeń Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sektorze mediów ma raczej tendencję do integracji rynku, niż obrony narodowego prawa nastawionego na ochronę pluralizmu” (Harcourt, 2005, s. 23).

spodarczego. Parlament Europejski natomiast uznaje media jako jeden z ważniejszych elementów gwarantujących pluralizm poglądów i możliwość prowadzenia debaty na ważne społecznie tematy. Stanowiska te tylko pozornie stanowią dwugłos w kwestii mediów i ich roli dla społeczeństwa. Należy je oceniać łącznie, jako uzupełniające się.

W przypadku państw członkowskich UE w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w. obserwujemy zmiany regulacji dotyczących koncentracji mediów. Często wiążą się one z liberalizacją dotychczasowych ograniczeń odnośnie koncentracji krzyżowej i udziału właścicieli zagranicznych w przedsięwzięciach medialnych – i tak we Włoszech tzw. ustawą Gasparriego zniesiono ograniczenia własności pomiędzy nadawcami a prasą, w Austrii natomiast ustawa z 2001 r. zmieniła dotychczasowe zasady ograniczające koncentrację krzyżową. Z drugiej strony niektóre państwa – Francja – nadal chronią wybrane typy mediów przed nadmierną obecnością kapitału zagranicznego, w Niemczech natomiast stosowane są przepisy ograniczające koncentrację krzyżową.

Odmienne podejście państw członkowskich do własności mediów sprawia, że nie obserwujemy ujednoczenia się regulacji w wybranych państwach. Mamy do czynienia ze zróżnicowanym zakresem i formą prawnej ingerencji mającej przeciwdziałać koncentracji. Najbardziej liberalne, z najmniejszą liczbą kryteriów ograniczających koncentrację, są Węgry i Czechy. Najbardziej rygorystyczne pozostaje prawodawstwo austriackie i francuskie. Za umiarkowane uznać można rozwiązania przyjęte w Niemczech i we Włoszech.

Regulacje ograniczające formy własności medialnej w wybranych państwach zawierają minimalne ograniczenia. We Francji i na Węgrzech zabronione jest posiadanie mediów przez partie polityczne, w Austrii zakaz taki wprowadzono odnośnie mediów elektronicznych. W przypadku Włoch i Czech problematyczną kwestią pozostawało powiązanie sfery medialnej z polityczną, co znalazło wyraz we wprowadzonych prawnych ograniczeniach możliwości posiadania mediów przez polityków. Należy zastrzec, że regulacje te w przypadku obydwu państw nie przyniosły zamierzonych rezultatów. Podobnie jako nieudane uznać należy prawne zapewnienie transparentności struktury własności na Węgrzech, ale i w Czechach. Przejrzystość nie została w pełni zapewniona również we Włoszech.

Obserwowaną tendencją jest również próba regulacji zintegrowanej, obejmującej zarówno rynek mediów, jak i rynek telekomunikacyjny (np. Włochy, Czechy). Podejście to potraktować można jako swoistą odpowiedź na postęp technologiczny i konwergencję mediów. W przypadku Włoch odpowiedź ta nie jest jednak adekwatna ze względu na szeroką definicję rynku, co prowadzić może do ograniczenia pluralizmu mediów.

Bibliografia

1. *Rundfunkurteil – „Deutschland-Fernsehen”* BVerfGE 12, 205-v. 28.02.1961, <http://www.servat.unibe.ch/dfr/bv012205.html>, 3.09.2017.
13. *Rundfunkurteil – „Parteienrundfunkbeteiligung”*, http://www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/fs20080312_2bv000403.html, 3.09.2017.
2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról, http://njt.hu/cgi-bin/njt_doc.cgi?docid=133252, 3.10.2017.
- A comparative analysis of media freedom and pluralism in the EU Member States*, Study, [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/.../IPOL_STU\(2016\)571376_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/.../IPOL_STU(2016)571376_EN.pdf), 3.09.2017.

- Arena A., Mastroianni R. (2016), *European Commission. Letter of Formal Notice to Italy concerning Rules on Electronic Communications*, IRIS 2006-8:5/5, <http://merlin.obs.coe.int/iris/2006/8/article5.en.html>, 1.09.2017.
- Bundesgesetz mit dem Bestimmungen für privaten Hörfunk erlassen werden, BGBl. nr 20/2001 z późn. zm., ostatnia w 2015.
- Bundesgesetz über audiovisuelle Mediendienste, BGBl. nr 84/2001, z późn. zm., ostatnia w 2015.
- Bundesgesetz über die Presse und andere publizistische Medien, BGBl. nr 314/1981 z późn. zm., ostatnia w 2014.
- Buttolph-Johnson J. B., Reynolds H. T., Mycoff J. D. (2010), *Metody badawcze w naukach politycznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Commission Staff Working Document Media pluralism in the Member States of the European Union Brussels (2007)*, SEC(2007) 32 z 16.01.2007.
- Decreto legislativo 31 luglio 2005, n. 177 *Testo unico della radiotelevisione*, G.U. nr 208 z 7.09.2005, z późn. zm. ostatnia w 2010.
- Dreizehntes Gesetz zur Änderung des Außenwirtschaftsgesetzes und der Außenwirtschaftsverordnung Vom 18. April 2009, BGBl. I S. 770, nr. 20.
- Dyrektywa 2002/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej i urzędzeń towarzyszących oraz wzajemnych połączeń (dyrektywa o dostępie), Dz. Urz. L 108 z 24.04.2002.
- Dyrektywa 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa), Dz. Urz. L 108 z 24.04.2002.
- European Parliament resolution (2002) on media concentration, Dz. Urz. C 25 z 2.01.2004.
- European Parliament resolution on the risks of violation, in the EU and especially in Italy, of freedom of expression and information (Article 11(2) of the Charter of Fundamental Rights) (2003/2237(INI)), Dz. Urz. C 104 E z 30.04.2004.
- Gálik M. (2010), *Regulating Media Concentration within the Council of Europe and the European Union*, w: *Media Freedom and Pluralism*, red. B. Klimkiewicz, <http://books.openedition.org/ceup/2179>, 3.09.2017.
- Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* in der Fassung der Bekanntmachung vom 26. Juni 2013, BGBl. I S. 1750, nr 3245, z późn. zm. ostatnia 2017.
- Harcourt A. (2005), *The European Union and the Regulation of Media Markets*, Manchester University Press, Manchester.
- Independent Study on Indicators for Media Pluralism in the Member States* (2009), Leuven.
- Instytut Staszica (2017), *Koncentracja kapitału w mediach i jej zapobieganie we Francji oraz Niemczech*, http://instytutstaszica.org/wp-content/uploads/2017/03/IS_koncentracja_mediow_i_jej_zapobieganie_we_Francji_i_Niemczech.pdf, 1.11.2017.
- Iosifides P. (1996), *Media concentration policy in the European Union and the public interest*, PhD thesis, University of Westminster, <http://westminsterresearch.wmin.ac.uk/8521/>, 10.12.2017.
- Jakubowicz K. (2010), *Unia Europejska a media. Między kulturą a gospodarką*, Wydawnictwa Profesjonalne i Akademickie, Warszawa.
- Jas-Koziarkiewicz M. (2011), *Austria*, w: E. Stasiak-Jazukiewicz, M. Jas-Koziarkiewicz, *Polityka medialna w Unii Europejskiej*, Poltex, Warszawa.
- Just N. (2007), *Measuring media concentration and diversity: new approaches and instruments in Europe and the US*, "Media, Culture & Society", vol. 31(1).
- Krzysztożek M. (2011), *Przekaz medialny na rynku nadawców telewizyjnych we Włoszech*, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Legge 10 ottobre 1990, n. 287 *Norme per la tutela della concorrenza e del mercato*, G.U. nr 240 z 13.10.1990, z późn. zm. ostatnia w 2017.

- Legge 20 luglio 2004, nr 215 *Norme in materia di risoluzione dei conflitti di interes si*, G.U. nr 193 z 18.08.2004.
- Legge 31 luglio 1997, n. 249 *Istituzione dell'Autorita' per le garanzie nelle comunicazioni e norme sui sistemi delle telecomunicazioni e radiotelevisivo*, G.U. nr 177 z 31.07.997, z póź. zm. ostatnia w 2010.
- Legge 5 agosto 1981, n. 416 *Disciplina delle imprese editrici e provvidenze per l'editoria*, G.U. nr 215 z 6 sierpnia 1981, z późn. zm., ostatnia w 2008.
- Legge 67 rinnovo della legge 5 agosto 1981, n. 416, *recante disciplina delle imprese editrici e provvidenze per l'editoria*, G.U. nr 56 z 9.03.1987, z późn. zm. ostatnia w 2007.
- Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 *relative à la liberté de communication*, (Loi Léotard), (ostatnia zmiana 2017), <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000512205&fastPos=1&fastReqId=78965485&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte>, 3.09.2017.
- Loi n° 86-897 du 1er août 1986 *portant réforme du régime juridique de la Presse* (znowelizowana Loi n° 2016-1524 du 14 novembre 2016 *visant à renforcer la liberté, l'indépendance et le pluralisme des médias*), <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000687451>, 3.09.2017.
- Macchi di Cellere S., Mezzapesa G. (2010), *Italy*, w: J. P. Janka, *The Technology, media and Telecommunications Review*, Law Business Research, London.
- McQuail D. (2007), *Teoria komunikowania masowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Media ownership – Market realities and regulatory responses* (2016), red. M. Cappello, IRIS Special 2016-2, European Audiovisual Observatory, Strasbourg.
- Media ownership and concentration in Europe: a comparative analysis with reflections on the situation in Slovenia*, A study commissioned by AKOS, http://www.akos-rs.si/files/Elektronski_mediji/Medijska_ucilnica/Raziskave_in_analize/WH-20150126-ownership-concentration-report-final.pdf, 3.09.2017.
- Opinia rzecznika generalnego M. Poiaresa Madura przedstawiona w dniu 12 września 2007 r., Sprawa C-380/05, Centro Europa 7 Srl przeciwko Ministero delle Comunicazioni e Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni i Direzione Generale Autorizzazioni e Concessioni Ministero delle Comunicazioni [wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Consiglio di Stato (Włochy) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A62005CC0380>, 1.09.2017.
- Picard R. G. (2004), *Commercialism and Newspaper Quality*, „News Paper and Research Journal”, vol. 25, nr 1.
- Regolamento di attuazione del decreto legislativo 24 febbraio 1998, n. 58, concernente la disciplina degli emittenti*, <http://www.consob.it/main/documenti/Regolamentazione/normativa/regemit.htm>, 1.09.2017.
- Rezolucja (2008) Parlamentu Europejskiego z dnia 25 września 2008 r. w sprawie koncentracji i pluralizmu mediów w Unii Europejskiej (2007/2253(INI), Dz. Urz. CE 8 z 14.01.2010.
- Rezolucja (2013) Parlamentu Europejskiego z dnia 13 czerwca 2013 r. w sprawie wolności prasy i mediów na świecie (2011/2081(INI)), Dz. Urz. C 65 z 19.02.2016.
- Rezolucja (2016) Parlamentu Europejskiego z dnia 13 czerwca 2013 r. w sprawie wolności prasy i mediów na świecie (2011/2081(INI)), Dz. Urz. C 65 z 19.02.2016.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2011 r. w sprawie ustawy medialnej na Węgrzech P7_TA(2011)0094, Dz. Urz. CE 199 z 7.07.2012.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 3 lipca 2013 r. w sprawie sytuacji praw podstawowych: standardy i praktyki na Węgrzech (zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2012 r.) (2012/2130(INI)), Dz. Urz. C 75 z 26.02.2016.
- Richeri G., Prario B. (2016), *Media Ownership and Concentration in Italy*, w: E. M. Noam, *Who Owns the World's Media?: Media Concentration and Ownership Around the World*, Oxford University Press.

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw), Tekst mający znaczenie dla EOG, Dz. Urz. L 24 z 29.01.2004.
- Scassellati-Sforzolini G., Iodice F. (2015), *Italy*, w: *The Foreign Investment Regulation Review*, red. B. A. Facey, Law Business Research, London, <http://40.69.38.72/~media/cgsh/files/other-pdfs/italy.pdf>, 20.10.2016.
- Seewald K. (2008), *Gründung und Aufbau des ZDF unter besonderer Berücksichtigung der Geschichtsvermittlung*, Osnabrück.
- Šmíd M. (2004), *Czech Republic*, w: *Regional overview and its impact on media independence and pluralism*, red. S. B. Hrvatin, B. Petković, Peace Instytut, Ljubljana.
- Sprawa M.8257 – NN Group/Delta Lloyd, Dz. Urz. C 177 z 3.04.2017.
- Staatsvertrag für Rundfunk und Telemedien (Rundfunkstaatsvertrag – RStV) vom 31. August 1991 (GVBl.I/91, [Nr. 42], S. 581) zuletzt geändert durch Artikel 1 des Zwanzigsten Rundfunkänderungsstaatsvertrages (Gesetz vom 06.06.2017) vom 16. Dezember 2016, GVBl.I/17 [Nr. 12], S. 1, GVBl.I/17 [Nr. 12], S. 2.
- Stasiak-Jazukiewicz E. (2011), *Wstęp*, w: E. Stasiak-Jazukiewicz, M. Jas-Koziarkiewicz, *Polityka medialna w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Poltex, Warszawa.
- Stetka V. (2010), *Between a Rock and a Hard Place? Market Concentration, Local Ownership and Media Autonomy*, "International Journal of Communication", nr 4.
- TFUE, *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (wersja skonsolidowana), Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012.
- Vick D. W., Doyle G. (2004), *Über die „konvergierte Regulierung“ zum deregulierten Medienmarkt?*, „Media Perspektiven“, nr 1.
- Wyrok Trybunału (czwarta izba) z dnia 31 stycznia 2008 r. w sprawie C-380/05 mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Consiglio di Stato (Włochy) postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 18 października 2005 r., w postępowaniu: Centro Europa 7 Srl przeciwko Ministero delle Comunicazioni e Autorità per le garanzie nelle comunicazioni, Direzione generale per le concessioni e le autorizzazioni del Ministero delle Comunicazioni, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A62005CJ0380>, 1.09.2017.
- Wyrok Trybunału w sprawie 155-73 z dnia 30 kwietnia 1974 r. Giuseppe Sacchi. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym Tribunale di Biella – Włochy. <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=88564&pageIndex=0&doclang=DE&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=192183>, 3.09.2017.
- Zákon 143/2001 Sb., ze dne 4. dubna 2001 o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže) (v znění zákona č. 188/2011 Sb.), z późn. zm., ostatnia 2017.
- Zákon č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů, z późn. zm., ostatnia 2017.
- Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, z późn. zm., ostatnia 2017.
- Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), z późn. zm., ostatnia 2017.

Counteracting media concentration in selected member states and the European Union – analysis of legal solutions

Summary

The problem of media ownership is crucial in democratic countries because the quality of the public debate depends on it. The aim of this analysis is to identify different forms of media ownership in six

European countries (Austria, the Czech Republic, France, Germany, Hungary and Italy) and the means by which these countries prevent the concentration of media ownership. Since the decisions made by the European Union have a great impact on the European media, the article also presents the position of the EU on the concentration of media ownership, as well as its response to decisions taken by member states regarding this matter. The 2000s and 2010s saw the liberalization of national regulations on the concentration of media ownership in some states. Attempts were also made to limit the relationship between the media and politics. There is also an emerging tendency towards integrated regulation, which includes both the media and the telecommunication markets.

Key words: media concentration, European Union, Member States, media pluralism, media ownership